

ДОПОВІДІ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

ПСИХОЛОГІЯ

СЕКЦІЯ 1.

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ, ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ

ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ ТА СЕНСОЖИТТЄВІ ОРІЄНТАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ДСНС НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ

Луценко Світлана Сергіївна

*студент,
Національний університет цивільного захисту України,
Україна, м. Харків*

Ушакова Ірина Михайлівна

*канд. психол. наук, доцент,
Національний університет цивільного захисту України,
Україна, м. Харків*

PROFESSIONAL MOTIVATION AND LIFE ORIENTATIONS OF GSCHS EMPLOYEES AT DIFFERENT STAGES OF PROFESSIONALIZATION

Svetlana Lutsenko

*Student, National University of Civil Defense of Ukraine,
Ukraine, Kharkiv*

Irina Ushakova

*Candidate of psychological sciences, associate Professor,
National University of Civil Defense of Ukraine,
Ukraine, Kharkiv*

АНОТАЦІЯ

У статті наведено результати дослідження особливостей професійної мотивації та сенсожиттєвих орієнтацій у працівників ДСНС на різних етапах професіоналізації. Метою статті є аналіз професійної мотивації та сенсожиттєвих орієнтацій рятувальників на різних етапах професійного розвитку. Відповідно до мети дослідження використано такі методи, як тестування, методи математичної та статистичної обробки отриманих результатів. Вибірка була перевірена на нормальність розподілу за допомогою критерія Колмогорова-Смірнова.

ABSTRACT

The article presents the results of a study of the peculiarities of professional motivation and sense of life orientations of SES employees at different stages of professionalization. The aim of the article is to analyze the professional motivation and life-sense orientations of rescuers at different stages of professional development. In accordance with the purpose of the study, such methods as testing, methods of mathematical and statistical processing of the obtained results were used. The sample was tested for normal distribution using the Kolmogorov-Smirnov test.

Ключові слова: професіоналізація, професійна мотивація, професіоналізм, сенсожиттєві орієнтації.

Keywords: professionalization, professional motivation, professionalism, sense-of-life orientations.

Враховуючи зростання кількості й тяжкості наслідків надзвичайних ситуацій і катастроф важливою є діяльність рятувальника. Екстремальні умови професійної діяльності рятувальників визначають високі вимоги не лише до стану фізичної підготовленості, але і до їх індивідуально-психологічних особливостей. Для своєчасної ліквідації наслідків надзвичайної ситуації повинні залучатися психологічно стійкі та добре підготовлені фахівці.

Вивчення професійної мотивації у рятувальників, що беруть участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій є необхідним, бо мотивація впливає на успішність професійної діяльності, психологічний та функціональний стани рятувальника тощо.

Професійна мотивація – це дія конкретних мотивів, які є умовою вибору професії й тривалого та ефективного виконання професійних обов'язків. Розвиненість професійної мотивації тісно пов'язана із професійною самореалізацією [2].

Вивченням мотивації у психології займалися такі вчені, як К. Замфір, Є. Ільїн, Ф. Герцберг, К. Маслоу, Х. Хекхаузен, К. Платонов, В. Ковальов, В. Асєєв, Д. Мак-Клелланд, С. Каверіна, В. Осьодло та інші [1].

Сенсожиттєві орієнтації – це основні критерії суб'єктивної регулятивної системи життєдіяльності особистості. Сенсожиттєві орієнтації особистості займають в її структурі домінуюче становище [4].

У психології означено науковою проблемою займалися Л. Божович, Т. Вилложаніна, Д. Леонт'єв, М. Яницький, І. Ульянова, Ж. Вірна, Н. Бикова, В. Чудновський та інші [3].

Професіоналізація повністю розкриває особистісні, емоційні, творчі, вольові, фізичні, мисленні ресурси та здібності, що зумовлюється підвищенням результативних показників праці у професійну діяльність специфічних та значущих якостей мислення, які орієнтовані на структуру та зміст професійної діяльності.

Зміст професійної мотивації рятувальників зумовлений їх особистісними особливостями, сукупність і ступінь значущості яких є специфічним для окремих компонентів мотивації та етапів професіоналізації фахівців. Провідними мотивами діяльності виступають мотиви, орієнтовані на перспективу, тобто подальша самоосвіта, саморозвиток, самовдосконалення.

Виходячи з таких теоретичних положень, нами було проведене дослідження, метою якого було вивчення особливостей та взаємозв'язку професійної мотивації та сенсожиттєвих орієнтацій у працівників ДСНС на різних етапах професіоналізації.

Для визначення особливостей професійної мотивації нами була проведена методика «Мотивація професійної діяльності» (К. Замфір в модифікації А. Реана).

Дослідження мотиваційної структури особистості рятувальників та особливостей їх професійної мотивації на різних етапах професіогенезу показало, що у досліджуваних найбільш виражений найкращий мотиваційний комплекс (ВМ>ЗПМ>ЗНМ). Це означає, що для досліджуваних рятувальників ДСНС професійна діяльність має значення сама по собі, а зовнішні позитивні мотиви переважають над зовнішніми негативними мотивами. Аналіз мотиваційних комплексів в залежності від стажу роботи показав, що вони значною мірою не відрізняються, в цілому переважає внутрішня та зовнішня позитивна мотивація. Рятувальники, в яких

переважає зовнішня негативна мотивація, відбувається зменшення ефективності професійної діяльності та гальмування спонукань до реалізації потреб.

Для визначення особливостей професійної мотивації працівників ДСНС України ми користувалися також методикою «Професійна мотивація» В. Осьодла.

Провідними мотивами у рятувальників визначені оцінка результатів праці, інтернальність у сфері професійних досягнень, професійні інтереси і цінності та життєві цілі. У працівників ДСНС переважає роль «мотивуючого потенціалу праці», вони розуміють наскільки ефективно виконують свої професійні обов'язки. Результати дослідження у них параметрів професійної мотивації показали їх високі показники. Це свідчить про високий рівень розвитку професійної мотивації, в процесі розв'язання службових завдань, вони майже не переживають труднощів, бо в них добре розвинені навички самостійного здійснення діяльності, вони проявляють рішучість та наполегливість, що визначається специфікою їх професійної діяльності. Аналіз особливостей мотиваційної сфери рятувальників з різним стажем роботи показав, що мотиви професійної діяльності у рятувальників на різних етапах професіогенезу істотно не відрізняються та не зазнають змін в залежності від стажу служби.

Для вимірювання характеру сенсожиттєвих орієнтацій особистості нами був використаний «Тест сенсожиттєвих орієнтацій» (СЖО), розроблений Д. Леонтьєвим.

Параметри сенсожиттєвих орієнтацій у наших досліджуваних мають високі показники. Працівники зі стажем від 1 до 6 років мають більш високі показники параметрів сенсожиттєвих орієнтацій порівняно з іншими досліджуваними, вони більш задоволені власним життям, переконані в тому, що самі контролюють своє життя. Працівники зі стажем від 7 до 15 та від 16 до 34 років також мають високі показники, але менші ніж у I групі. Загалом вони вірять у власні сили і старання, переконані в тому, що людині дано контролювати своє життя, проте деякі події та вчинки з минулого можуть викликати почуття незадоволення. Рятувальники живуть осмисленим життям, досягають поставлених перед собою цілей та ефективно виконують обов'язки. Показники мають тенденцію зменшуватися в залежності від стажу служби, але не критично і не за всіма параметрами. Значущих відмінностей у ціннісно-смысловій сфері у працівників підрозділів ДСНС України на різних етапах професіоналізації не виявлено.

З метою встановлення взаємозв'язку професійної мотивації та сенсожиттєвих орієнтацій рятувальників ДСНС на різних етапах професіоналізації ми провели кореляційний аналіз за критерієм Спірмена.

Кореляційний аналіз виявив сукупність параметрів професійної мотивації, які найбільш пов'язані з компонентами сенсожиттєвих орієнтацій. Найбільше взаємозв'язків виявлено у групі рятувальників зі стажем служби від 7 до 15 років, бо це етап сформованого професіалізму, який характеризується максимальною ефективністю та надійністю. Менш виявлені зв'язки між досліджуваними параметрами у працівників зі стажем від 16 до 34 років – цей період характеризується можливим професійним вигоранням та наростаючим явищем дисбалансу та дезадаптації. Взагалі взаємозв'язку не було виявлено у працівників зі стажем від 1 до 6 років можливо через те, що це етап оволодіння професією та період адаптації.

Це доводить, що активна професійна діяльність, залучення в соціальне життя свого підрозділу, постійне випробування своїх можливостей при виконанні завдань різного рівня складності та боротьба з впливом негативних чинників дають змогу фахівцям відчувати впевненою і сильною особистістю.

Список літератури:

1. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы: учеб. пособие. СПб.: Питер, 2003. 508 с.
2. Москаленко А.П., Кобзін Д.О., Стародубцев А.А. Професійна мотивація працівників органів внутрішніх справ: вивчення та корекція: наук.-практ. посіб. Х.: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 1999. 97 с.
3. Чудновский В.Э. Становление личности и проблемы смысла жизни. Москва: Изд-во Московского психолого-социального ин-та. Воронеж: МОДЭК, 2006. 766 с.
4. Яницкий М.С. Ценностные ориентации личности как динамическая система. [монография]. Кемерово: Кузбассвуиздат, 2000. 119 с.